

PROFESOR

Profesor Stefan Sawicki to postać dobrze znana w środowisku naukowym. Z KUL związany jest – od podjęcia studiów w roku 1946 – przez całe dorosłe życie, czyli z punktu widzenia dziejów Uniwersytetu siedemdziesiąt lat w stuletniej historii uczelni. Już choćby z tego względu profesor Sawicki ma prawo, by o kształcie uniwersytetów katolickich, a Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w szczególności, się wypowiadać. Jest Stefan Sawicki przede wszystkim uczonym, autorem liczących się opracowań z zakresu historii i teorii badań literackich. W środowisku naukowym ceniony jest między innymi za swoje prace z zakresu obecności sacrum w literaturze, badania nad problematyką aksjologiczną i nad twórczością Cypriana Norwida⁶. Drugą ważną dziedzinę jego pracy na rzecz nauki i KUL stanowi działalność organizacyjna, między innymi w latach 1971-1983 był prorektorem KUL, jest współorganizatorem takich ważnych instytucji naukowych, jak Instytut Badań

⁶ Zob. najważniejsze książki Profesora: S. S a w i c k i, *Początki syntezy historycznoliterackiej w Polsce. O sposobach syntetycznego ujmowania literatury w l. pol. w. XIX* (Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1969); t e n ż e, *Z pogranicza literatury i religii. Szkice* (Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1978); *Poetyka – interpretacja – sacrum* (PWN, Warszawa 1981); t e n ż e, *Norwida walka z formą* (PIW, Warszawa 1986); t e n ż e, *Wartość – sacrum – Norwid. Studia i szkice aksjologicznoliterackie* (Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1994). Bibliografię Stefana Sawickiego zestawiał Jan Gotfryd (zob. *Bibliografia prac Stefana Sawickiego 1948-1996*, „Roczniki Humanistyczne” 46(1998) nr 1 specjalny, „Prace ofiarowane Profesorowi Stefanowi Sawickiemu”, s. 5-43). O życiu i działalności profesora Sawickiego pisał między innymi Jerzy Starnawski (zob. J. S t a r n a w s k i, *Początek drogi naukowej profesora Stefana Sawickiego. W 70. rocznicę urodzin – ad multos annos*, „Przegląd Uniwersytecki” 1997, nr 2, s. 5), a w okolicznościowej broszurze (zob. *Stefan Sawicki. Doktor honoris causa Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie*, UKSW, Warszawa 2009, <http://www.wnh.uksw.edu.pl/sites/default/files/u3/broszura.pdf>) opublikowano opinie o dorobku naukowym Profesora autorstwa Teresy Kostkiewiczowej (zob. tamże, s. 4-10) i Zdzisława Łapińskiego (zob. tamże, s. 11-15) oraz laudację Tomasza Chachulskiego (zob. tamże, s. 17-23). Szczególne miejsce wśród publikacji poświęconych Stefanowi Sawickiemu zajmuje zbiorowy „portret przyjaźnią pisany”, bibliofilska książka zawierająca wspomnienia uczniów i współpracowników Profesora (zob. *Profesor – Stefan Sawicki: portret przyjaźnią pisany*, red. A. Cedro, Wydawnictwo Cedro i Synowie, Kielce 2013).

nad Literaturą Religijną (działający pod różnymi nazwami od roku 1952) czy Instytut Badań nad Twórczością Cypriana Norwida (działający od roku 1985). W latach 1989-1998 był także prezesem Towarzystwa Naukowego KUL.

W niniejszym tekście skupię się na dwóch książkach Stefana Sawickiego: *O uniwersytecie katolickim* i *O uniwersytecie katolickim – zarys modelu*⁷. Pierwsza z nich oprócz krótkiego słowa *Od autora*⁸ i dwóch rozmów zawiera sześć esejów Profesora. Tylko niektóre z nich publikowane są po raz pierwszy. Najstarszy pochodzi z roku 1965⁹. Dowodzi to, że refleksja uniwersytetoznawcza (posłużyłem się przymiotnikiem „uniwersytetoznawczy”, nawiązując do Stanisława Majdańskiego *Szkiców do przemyśleń uniwersytetoznawczych profesora Stefana Sawickiego*¹⁰) jest w dorobku autora obecna od dawna. Druga książka zawiera tylko jeden esej. Teksty te łączy, o czym będzie jeszcze mowa, wyraźna i spójna koncepcja uniwersytetu, a uniwersytetu katolickiego w szczególności.

Nie są to wszystkie wypowiedzi tego autora, o których w tym kontekście trzeba pamiętać. Do takich bardzo ważnych głosów profesora Sawickiego należy jego słowo wygłoszone na uroczystości odnowienia doktoratu na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu 10 czerwca 2010 roku zatytułowane *...quo magis veritatis propageatur*. Choć autor nie zajmuje się w nim koncepcją czy modelem uniwersytetu, to pytając o prawdę, z konieczności pyta o fundamenty uniwersyteckości. W bliskości ustawiają się też *Krótkie medytacje o mojej drodze badawczej*¹¹. Zupełnie inny charakter ma natomiast jego wcześniejszy tekst *O uniwersyteckim studium polonistycznym*¹², w którym w roku 1995 przedstawił swoją wizję studiów polonistycznych. Rozwój, ramy prawne organizacji uniwersyteckiej dydaktyki i praktyka wyglądają dziś zgoła odmiennie od postulowanych przez Stefana Sawickiego, co z pewnością autora nie cieszy, a i nas nie powinno napawać optymizmem.

⁷ Zob. S. Sawicki, *O uniwersytecie katolickim – zarys modelu*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2015.

⁸ Zob. tenże, *Od autora*, w: tenże, *O uniwersytecie katolickim*, s. 7-9.

⁹ Zob. tenże, *Katolicki Uniwersytet Lubelski w powojennym dwudziestoleciu*, w: tenże, *O uniwersytecie katolickim*, s. 9-25. Po raz pierwszy tekst w skróconej wersji ukazał się w „Tygodniku Powszechnym” (1964, nr 47), w całości w „Zeszytach Naukowych KUL” (8(1965) nr 1, s. 3-12).

¹⁰ Zob. Majdański, *Uniwersytet katolicki, jego koncepcja i model na dziś. Szkice do przemyśleń uniwersytetoznawczych profesora Stefana Sawickiego*, „Summarium” 41(2012) nr 61, s. 33-47. Przymiotnika „uniwersytetoznawczy” nie znają ani słowniki języka polskiego, ani internetowe wyszukiwarki. Dodajmy na marginesie, że w wypowiedziach Majdańskiego odnaleźć można więcej takich idiolektałnych czy osobniczych hapaks legomenów.

¹¹ Zob. S. Sawicki, *Krótkie medytacje o mojej drodze badawczej*, Wydawnictwo Cedro i Synowie, Kielce 2010 (http://www.wnh.uksw.edu.pl/sites/default/files/u3/dokumenty/594_sawicki.pdf).

¹² Zob. tenże, *O uniwersyteckim studium polonistycznym*, „Teksty Drugie. Teoria literatury, krytyka, interpretacja” 1995, nr 5(35), s. 53-61.

Wspomnijmy tu jeszcze o książce *O uniwersytecie* wydanej¹³ przez Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu w serii „Wykłady Otwarte Imienia Ojca Profesora Mieczysława A. Krapca OP”. Przedrukowano w niej bowiem dwa teksty Stefana Sawickiego: *Uniwersytet katolicki – uczelnia o wielu funkcjach*¹⁴ i *Katolicki Uniwersytet Lubelski w latach trudnych*¹⁵. Oprócz okolicznościowych kazań ks. bp. Henryka Tomasika i ks. abp. Stanisława Wielgusa oraz tekstów okolicznościowych zawartych w dziale „Varia” zasadniczą część książki stanowią teksty ojca Krapca poświęcone koncepcji i zadaniom uniwersytetu katolickiego.

Niedawno Stefan Sawicki raz jeszcze zabrał głos w sprawie modelu uniwersytetu katolickiego. W *Pracach ofiarowanych Księdzu Zbigniewowi Adamkowi z okazji siedemdziesiątych urodzin*¹⁶ ukazał się tekst *Katolicki Uniwersytet Lubelski – czym jest? czym powinien być dzisiaj?*¹⁷. Tekst ten jest przedrukiem¹⁸. Myślę, że profesor Sawicki nie przypadkiem zamieścił go w tej właśnie książce – były prorektor KUL, doświadczony w walce o kondycję swojej Alma Mater, wie, że publikacja trafi do rąk wpływowych osób z kręgu duchowieństwa. Mimo swoich lat – prawie dziewięćdziesięciu – Stefan Sawicki jawi się tu jako umysł trzeźwy i pragmatyczny, jako człowiek, który wie, że o pozycję Uniwersytetu trzeba walczyć w każdej sytuacji.

Cechą tekstów Stefana Sawickiego przywołanych tu ze względu na ich związek z problematyką modelu uniwersytetu jest zwięzłość, oszczędność, by nie powiedzieć: ascetyczność słowa – nie ma w nich żadnych ozdobników. Jak mawia nieco młodszy od profesora Sawickiego Andrzej Paluchowski, polonista, director emeritus¹⁹ Biblioteki Uniwersyteckiej KUL, teksty te są skom-

¹³ Zob. t e n ż e, *O uniwersytecie*, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2014. Jedną z recenzji książki napisała Paulina Sulenta („Zeszyty Naukowe KUL” 57(2014) nr 4(228), s. 174-179, na temat wykładów S. Sawickiego por. s. 175-177).

¹⁴ Zob. S. S a w i c k i, *Uniwersytet katolicki – uczelnia o wielu funkcjach*, w: tenże, *O uniwersytecie*, s. 25-39.

¹⁵ Zob. t e n ż e, *Katolicki Uniwersytet Lubelski w latach trudnych*, w: tenże, *O uniwersytecie*, s. 41-56. Wydawca podaje, że teksty zawarte w książce nie były wcześniej publikowane (por. s. 25, 41), choć w innym miejscu informuje o książce Stefana Sawickiego *O uniwersytecie katolickim* z roku 2012 (por. s. 4 okładki).

¹⁶ Zob. „*Odpowiednie dać rzeczy słowo...*” C.K. Norwid. *Prace ofiarowane Księdzu Zbigniewowi Adamkowi z okazji siedemdziesiątych urodzin*, red. J. Nowak, M. Rzepka, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2016.

¹⁷ Zob. S. S a w i c k i, *Katolicki Uniwersytet Lubelski – czym jest? czym powinien być dzisiaj?*, w: „*Odpowiednie dać rzeczy słowo...*”, s. 558-562.

¹⁸ Wcześniej ukazał się w kulowskim „Przeglądzie Uniwersyteckim” (6 (1996), nr 5(31), s. 8-9) oraz w książce *O uniwersytecie katolickim* (zob. t e n ż e, *Katolicki Uniwersytet Lubelski – czym jest? czym powinien być dzisiaj?*, w: tenże, *O uniwersytecie katolickim*, s. 53-60).

¹⁹ „Emeritus” kojarzy się z polskimi wyrazami „emeryt”, „emerytura”, „emerytowany” czy „emerytalny”, co w odniesieniu do dyrektora Andrzeja Paluchowskiego jest prawdą. W wyrażeniach

prymowane. Odnosi się to zresztą do całego dorobku naukowego Stefana Sawickiego. Rozmiar publikacji tego uczonego jest odwrotnie proporcjonalny do ich wagi i znaczenia.

Jeśli ktoś chce dowiedzieć się, jaki model uniwersytetu katolickiego proponuje nam Stefan Sawicki, powinien samodzielnie przeczytać i przeanalizować jego wypowiedzi. Poniżej przedstawię garść uwag poczynionych na marginesie esejów Profesora, zatrzymując się dłużej na kwestiach, które z bardzo różnych powodów mnie zainteresowały.